

Література

1. Семенчук М.І., Шкробобка М.І. Проблеми збереження та відтворення родючості ґрунтів України. *Агросвіт*, 2018. № 5. С. 49-52.
2. Балюк С.А., Медведєв В.В., Воротинцева Л.І., Шимель В.В. Сучасні проблеми деградації ґрунтів і заходи щодо досягнення нейтрального її рівня. *Найактуальніше: вісник аграрної науки*, 2017. С. 5-11.
3. Ковальов М.М. Вирощування розсади тладианти в гідропонних системах та ґрунтовому середовищі. *Сучасний стан науки в сільському господарстві та природокористуванні: теорія і практика: матеріали міжнар. наук-інтерн. конф.*, м. Тернопіль, 20 лист. 2020 р. Тернопіль, 2020. С. 81-83.
4. Литвиненко Р.В., Міхеєнко В.М. Перспективи використання гідропоніки в Україні для вирощування салатів та овочів. *Екологія. Людина. Суспільство: матеріали ХХІІ міжнар. наук.-практ. конф.*, м. Київ, 2021 р. Київ, 2021. С. 58-63.
5. Марченко Н. Салати на гідропоніці. *Agrotimes*, 2021. URL: <https://agrotimes.ua/interview/salaty-na-gidroponiczki/> (дата звернення 28.02.2023).

УДК 635.744

СПОСОБИ РОЗМНОЖЕННЯ ГІСОПУ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Ткачова Є. С., аспірант

Федорчук М. І., професор, доктор с. - г. наук

Миколаївський національний аграрний університет

В останні десятиліття у зв'язку із сучасними технологічними досягненнями людства спостерігається розширення міст, що у свою чергу значно змінює спосіб життя людини та її харчові уподобання. Однією з найважливіших змін є розуміння важливості "здорової" їжі, що визначає використання натуральних продуктів у повсякденному житті [1].

Одним з перспективних напрямів є використання ефіроолійних культур з яких виготовляють спеції, що надають їжі смаку, кольору, аромату, а також перетворюють звичайну їжу у лікувальну. Однією з таких рослин є гісоп лікарський (*Hyssopus officinalis L.*), який має не тільки лікувальні властивості, але й може культивуватися, як овочева культура.

Гісоп є багаторічником з прямими стеблами висотою 50 – 80 см залежно від ґрунтового-кліматичних умов вирощування. Забарвлення квіток (рожеві, білі, фіолетові, сині) залежить від сорту гісопу. На смак рослина пряно-гірка. Застосовується як пряність в кулінарії, додається до суміші чаїв, використовується, як приправа до салатів. Приправа з гісопу відіграє важливу роль у дієтичному харчуванні, при приготуванні м'ясних страв, паштетів та ковбас домашнього

приготування. До того ж може бути відмінним консервантом та використовуватися при засолюванні томатів, огірків тощо. Ефірно олію гісопу використовують для ароматизації алкогольних напоїв [2, 8].

Розмножувати гісоп можна як насінням, так і вегетативно. Найкраще росте на повному сонці, у помірно вологому, але добре дренованому ґрунті. Найпоширеніший спосіб посадки гісопу – посів насіння. Його висівають у теплицях для отримання розсади на початку або у середині березня та у відкритий ґрунт у квітні або травні, виходячи з погодних умов. Для південних регіонів краще висівати гісоп у квітні, тому що у цей період наявний оптимальна температура повітря та достатній запас вологи у ґрунті для проростання насіння. Висівають насіння на глибину 0,5-0,6 см за нормою висіву 0,6 г/м² рядовим способом [3]. Відстань між рядами повинна бути 15-20 см. В умовах півдня України вже на другий рік гісоп добре розмножується самосівом. Для розмноження живцями обирають здерев'янілі пагони, ріжуть та висаджують у піщаний ґрунт [4]. Але в умовах Півдня України такий спосіб розмноження можна використовувати тільки за наявності туманоутворювальної установки. Для розмноження поділом куща їх ділять рано навесні, висаджуючи трохи глибше, ніж вони росли до пересаджування. В умовах південних регіонів гісоп можна скошувати 2-3 рази залежно від кліматичних умов в період вегетації. За один укіс урожайність складає 7-9 т/га зеленої маси [7].

Для використання у харчовій промисловості збирають квітки, листки та молоді пагони. Зрізують сировину вручну у фазу цвітіння збираючи верхівки рослин довжиною 20 см. Сушіння відбувається на повітрі під укриттям або у приміщенні, яке має добру вентиляцію. Зберігають гісоп у мішках в сухому приміщенні [8].

В Україні найбільш відомим овочевим сортом гісопу є сорт Небокрай створений на Дослідній станції «Маяк» ІОБ НААН, що пройшов випробовування у Інституті овочівництва і баштанництва НААН, с. Селекційне, Харківської області та в Інституті овочівництва і баштанництва НААН, с. Крути, Чернігівської області. За результатами дослідів мало місце збільшення урожайності, підвищення якості сільськогосподарської продукції, доведена перспективність та конкурентноспроможність цього сорту. Сорт гісопу овочевого Небокрай рекомендовано для освоєння в усіх зонах України [5].

Література

1. Salantă, L.C.; Uifălean, A.; Iuga, C.A.; Tofană, M.; Cropotova, J.; Pop, O.L.; Pop, C.R.; Rotar, M.A.; Bautista-Ávila, M.; Velázquez González, C. Valuable food molecules with potential benefits for human health. In *The Health Benefits of Foods-Current Knowledge and Further Development*; Salant, ă, L.C., Ed.; InTech: Rijeka, Croatia, 2020; pp. 1–45
2. Культура гісоп лікарський (особливості вирощування та зберігання). <https://agrarii-razom.com.ua/culture/gisop-likarskiy>. URL: <https://agrarii-razom.com.ua/culture/gisop-likarskiy> (дата звернення: 1.03.2023).

3. How To Grow Hyssop Plants. *Gardening Know How*. URL: <https://www.gardeningknowhow.com/edible/herbs/hyssop/growing-hyssop-plant.htm> (date of access: 1.03.2023).

4. Ткачова Є. С. Перспективи вирощування гісопу лікарського (*Hyssopus officinalis* L.) на півдні України. / Є. С. Ткачова, Г. Е. Кваско, М. І. Федорчук // Перлини степового краю : матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної агроекологічної конференції (м. Миколаїв, 21-23 листопада 2018 року). – Миколаїв : МНАУ, 2018. – С. 12-14.

5. Небокряй – новий сорт гісопу лікарського овочевого напрямку використання / О. Позняк та ін. *Основні, малопоширені і нетрадиційні види рослин – від вивчення до освоєння (сільськогосподарські і біологічні науки)*: МАТЕРІАЛИ III Міжнар. науково-практ. конф. (у рамках IV наук. форуму «Наук. тиждень у Крутах – 2019», м. с. Крути, Чернігівська обл., 14–15 берез. 2019 р. Обухів, 2019. С. 110–113.

6. Mechanisms of commercialization and introduction of innovative technologies in vegetables and melon growing / L. A. Terokhina et al. *The Scientific Journal Grain Crops*. 2020. Vol. 4, no. 1. P. 202–208. URL: <https://doi.org/10.31867/2523-4544/0127> (date of access: 12.03.2023).

7. Ткачова Є. С., Федорчук М. І. Особливості вирощування гісопу лікарського (*Hyssopus officinalis*) в умовах змін клімату. *Лікарське рослинництво: від досвіду минулого до новітніх технологій*: Матеріали сьомої Міжнар. науково-практ. конф., м. Полтава, 30–31 трав. 2019 р. Полтава, 2019. С. 91–92.

8. Хареба О.В., Філон ова О.М. Малопоширені овочеві рослини. Ч. 2: навчальний посібник. Київ.: Аграрна наука, 2016. 192 с.

УДК 635.743

ПРОДУКТИВНІСТЬ ШАВЛІЇ МУСКАТНОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД НОРМИ ВИСІВУ

Шелінгер А. Ю., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня факультету агротехнологій
Федорчук М.І., доктор с.-г. наук, професор, науковий керівник,
Миколаївський національний аграрний університет

Останні роки все більше зростає актуальність вирощування ефіроолійних культур. Це пов'язано зі зростанням попиту на продукцію ефіроолійного та лікарського рослинництва у медичній, парфумерній, харчовій сферах застосування. Однак забезпеченість нашої країни продуктами даних типів рослинництва все ще є на низькому рівні. Так, станом на сьогодні Україна має змогу забезпечувати